

Refleksioner over en bange og håbefuld tid

Frygten i os

Corona-virussen gør os bange. Hvem er smittet, og hvad sker der med dem? Hvad sker der med mig, hvis jeg bliver smittet? Hvilken betydning har det for vores land og vores verden, at en epidemi er brudt ud? Er det ovre om en måned, eller vil det for altid ændre vores omgang med livet? Virussen rører ved noget eksistentielt i os, noget helt grundlæggende i mennesker: frygt.

Mange gange, når vi frygter noget, står vi sammen. Vi søger hinandens fællesskab og taler om, hvad der sker – eller er sket. Tænk på, når der har været terrorangreb. Det er så forfærdeligt, og så samles vi for at holde modet og håbet oppe. Vi tænder lys og synger sange. I kirkerne åbner vi dørene og byder indenfor i et rum, der kan rumme det, vi kommer med i sådan en situation: sorg, vrede, smerte, opgivenhed. Men vi tænder også lys, beder og italesætter håbet, hvor alt er håbløst. Det er vi nødt til.

Med corona-virussen er det anderledes. Denne gang er vi nødt til at holde os fra kirkerne og fra fællesskabet for fællesskabets skyld. Efter en terrorhandling er vi gode til at holde håbet op, og sige til hinanden: vi skal ikke lade os begrænse af andres vold og ondsind. Vi skal ikke lade dem, der vil os ondt, styre vores liv. Hvis vi først lader os styre af det onde, så har det onde også vundet kampen og magten fremadrettet.

Men denne gang siger myndighederne: Der er noget på færde, som vi *skal* lade os styre af. Der er noget i luften, som vi er nødt til at forholde os til på en helt ny måde. Vi skal passe på hinanden ved at holde afstand til hinanden, som vores statsminister sagde forleden dag. Og selvom det er ment med største omsorg og netop for at passe på hinanden, rører det ved noget fundamentalt og prikker til frygten i os, når vi ikke kan forsamles og derigennem støtte hinanden i det, der er svært.

Klagen i os

Bibelen er en bog fyldt med fortællinger om menneskers liv med hinanden og med Gud – på godt og ondt. Her er også fortællinger om de tider, hvor mennesker var drevet helt ud til kanten af kanten, hvor man ikke troede, der var mere håb tilbage. Nogle af fortællingerne har tydelige spor af historiske begivenheder. Andre fortællinger har karakter af grundfortællinger om menneskers vilkår. Dem har vi alle dage har fortalt hinanden og givet videre fra generation til generation, så vi har kunnet forstå og lære af dem, hvad det vil sige at være mennesker sammen og på jorden.

Klagesangene i Det gamle testamente er én af dem. Her bliver der ikke lagt fingre imellem, når der sørges og klages over templets fald og Jerusalems ødelæggelse i 587 f.kr., og den efterfølgende hungersnød og panik, det tvinger samfundet ud i. Jerusalem omtales her som kvinden, Zions datter:

Hun er fortvivlet.

Hendes fjender har fået magten,

hendes modstandere føler sig trygge,

for Herren kuede hende

for hendes mange synders skyld;

hendes børn går som fanger

foran fjenden.

Zions datter

har mistet al sin pragt. (Klagesangene 1,4f-6a)

Verden har vendt sig om. Fjenderne har fået magten, og børnene går nu foran fjenden som fanger. Men skylden tilkendes ikke kun fjenden, som er trængt ind i byen. Gud er også medskyldig – Herren som kuede hende. Sådan troede man dengang, at Gud straffede – måske ikke fordi han gjorde noget konkret ondt, men fordi han ikke hindrede det onde udefra i at trænge ind. I dag tænker vi anderledes. Gud sender hverken terror eller corona-virus over os for at straffe os. Der står ikke en guddommelig magt bag en sygdomsvirus, selvom den har stor magt over os lige nu.

Men det betyder ikke, at det ikke er en guddommelig magt, vi kan hente hjælp fra, til at styre os igennem den krise, vi står i. Klagesangene er eksempel på det, vi alle dage har brug for, når vi møder modstand og modgang i vores liv: at klage vores nød. At skrig og banke i puderne. At råbe højt ud over tagene, hvor forfærdelig en situation er. Og måske er Gud den eneste, der kan og vil lægge øre til klagen? Måske er Gud den eneste, der har hjerterum stort nok til at kunne rumme alt det, vi kommer med? Det er ikke småting, Gud har måtte lægge øre til op gennem tiden. Det ved vi fra kirkens rum.

Vi kan lære af de gamle og låne af deres mod til at erkende, at der er meget her i livet, vi ikke har magt over. Vi kan vaske vores hænder og passe på hinanden. Men corona-virussen minder os om, at vi grundlæggende ikke har magt over livet, og at frygten kan overmande os. Når vi klager vores nød til Gud, erkender vi, at der er meget her i livet, vi ikke har magt over og derfor heller ikke har ansvar for. Vores klage får ikke smerten til at forsvinde, men der kan ske det, at den forløses eller lettes fra vores skuldre, når vi deler den med den rigtige. Og sådan én er Gud.

Glæden i os

Klagen over at ”livet er som det er” kan ikke rettes mod andre end den, der har skabt verden ”som den er”. Det er også tanken i en anden af Det gamle testaments bøger: Prædikerens bog. ”Alt er tomhed og jagen efter vind”. Sådan afsluttes de fleste livsberetninger i Prædikerens bog. Det er en hård dom, Prædikereren fælder over livet. Alt er tomhed.

Den vise har øjne i hovedet,

tåben vandrer i mørket.

Men jeg måtte også erkende, at én og samme skæbne rammer dem begge. Da tænkte jeg: Når tåbens skæbne også rammer mg, til hvad nytte er jeg da så overvældende vis? Jeg tænkte, at også det er tomhed. (Prædikerens bog 2,14-15)

Nok er visdom bedre end tåbelighed, rigdom bedre end fattigdom, retfærdighed bedre end uretfærdighed. Men i sidste ende, ender det med døden for både den vise og tåben. Derfor, siger Prædikerens, er alle vores bestræbelser både tomhed og jagen efter vind. Alt forgår, ifølge Prædikerens, ganske vist efter Guds vilje. Men den vilje er også skjult for os. Gud er i himlen og mennesket er på jorden. Derfor kan vi mennesker aldrig forstå eller gribe livets mening eller sammenhæng. Det ville være som at forsøge at gribe vinden.

Men den sorte livsanskuelse efterfølges ikke i Prædikerens bog af opfordringer til at klage eller fortvivle. Tværtimod. Prædikerens insisterer på, at vi mennesker må tage imod livet, som det nu er og kommer fra Gud. Nok er livet både svært, kaotisk og uforudsigelig, som vi mærker det lige nu. Men livet rummer også glæde, nydelse, fællesskab og kærlighed, og det skal vi glæde os over! Det at glæde sig er en pligt, vi alle har. Livet er, som det er, og det kan vi ikke gøre noget ved. Derfor er det også bedre at glæde sig, end at fortvivle.

Da priste jeg glæden, for intet under solen er bedre for mennesket end at spise og drikke og være glad. Det kan ledsage mennesket i dets slid alle de levedage, Gud har givet det under solen. (Prædikerens bog 8,15)

Det er måske ingen trøst. Men det er en meget realistisk og på sin vis opbyggelig opsang til os: at vi skal tage os af hinanden få det bedste ud af det vi har lige nu! Glæde os over det, vi kan, og bruge tiden til glæde for hinanden.

Simon Emil Koefoed og Hanne Jul Jakobsen